

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженій Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року)

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права Державного податкового університету № 22 від 17 квітня 2026 року

Присутні:

директор навчально-наукового інституту права, д.ю.н., професор, заслужений юрист України В.В. Топчій, заступник директора з навчально-методичної роботи, к.ю.н., доцент Н.А. Лугіна, заступник директора з навчально-організаційної роботи, к.ю.н., доцент Омельчук Л.В., *кафедра теорії та історії держави і права*: завідувач кафедри теорії та історії держави і права, к.ю.н., доцент Бак В.І., д.ю.н., професор кафедри, д.ю.н., професор Шевченко А.Є., професор кафедри, д.ю.н., професор Н.А. Сердюк, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Сіренко О.В.; *кафедра кримінального права та процесу*: завідувач кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., доцент Максименцев М.Г., професор кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор Колб О.Г., професор кафедри, к.ю.н., професор В.І. Антипов, професор кафедри, д.ю.н., професор В.В. Лисенко, професор кафедри, д.ю.н. Г.М. Мамка, професор кафедри, д.ю.н., професор А.М. Кислий, доцент кафедри, к.ю.н., доцент О.А. Павлюх, доцент кафедри, к.ю.н., професор І.В. Грицюк (науковий керівник), доцент кафедри, к.ю.н. С.О. Софієв, доцент кафедри, к.ю.н. В.П. Любавіна, доцент кафедри, к.ю.н., доцент І.Г. Бірюкова, доцент кафедри, к.ю.н. Д.І. Лопашук, *кафедра цивільного права та процесу*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор Н.В. Білянська, професор кафедри, д.ю.н., професор І.В. Чеховська, професор кафедри, д.ю.н., професор Н.Б. Новицька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.Д. Менів, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Л.О. Самілик, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Т.Й. Білоус, доцент кафедри, к.ю.н., доцент І.О. Котович, *кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу*: завідувач кафедри, к.ю.н., доцент О.В. Чернецька, доцент кафедри, к.ю.н., доцент Лісова К.С., *кафедра фінансового та податкового права*: завідувач кафедри, к.ю.н., професор М.В. Глух, *кафедра правничої лінгвістики*: завідувач кафедри, д.ю.н., професор В.А. Миколаєць, доцент кафедри, д.ю.н., доцент О.М. Бодунова (гарант).

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року)

Слухали:

Доповідь здобувача А. Л. Куксюка на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлив стан її розробки, визначив зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрив наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, навів дані про апробацію результатів дисертації та кількість публікацій, а також окреслив структуру дисертації.

Говорячи про актуальність теми, слід відзначити, що повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, яка стала продовженням окупації Автономної Республіки Крим та окремих районів Донецької і Луганської областей, зумовила появу нових загроз національній безпеці України та докорінно змінила характер криміногенних процесів. Поряд із традиційними злочинами проти основ національної безпеки значного поширення набули різноманітні форми сприяння державі-агресору, її збройним формуванням та окупаційним адміністраціям. Такі дії істотно посилюють можливості агресора щодо ведення війни, забезпечують функціонування окупаційного режиму, ускладнюють деокупацію тимчасово окупованих територій, підривають обороноздатність держави, завдають шкоди економічній безпеці та створюють довгострокові ризики для відновлення конституційного правопорядку.

Реагуючи на нові виклики, законодавець у 2022 році доповнив Кримінальний кодекс України статтею 111-2 «Пособництво державі-агресору», криміналізувавши самотійний вид суспільно небезпечної діяльності, який раніше не мав належного кримінально-правового регулювання. Проте запровадження нової кримінально-правової норми не супроводжувалося комплексним кримінологічним осмисленням відповідного явища. Переважна більшість сучасних наукових праць присвячена питанням кримінально-правової характеристики окремих складів кримінальних правопорушень, проблемам їхньої кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів, насамперед державної зради та колабораційної діяльності. Водночас кримінологічні аспекти пособництва державі-агресору залишаються дослідженими фрагментарно.

Незважаючи на значний внесок українських учених у розвиток кримінологічної науки, досі відсутнє комплексне монографічне дослідження, у якому пособництво державі-агресору було б розглянуто як самотійний об'єкт кримінологічного аналізу. Недостатньо дослідженими залишаються його

кількісно-якісні показники, географія поширення, особливості особи правопорушника, система детермінант, сучасні тенденції розвитку, а також напрями загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання. Таким чином, вибір теми дисертаційного дослідження обумовлений поєднанням наукової проблеми та практичної потреби у формуванні кримінологічної концепції запобігання пособництву державі-агресору.

Вирішення поставлених завдань дозволило сформулювати ряд положень, що становлять наукову новизну дослідження:

По-перше, обґрунтовано авторський підхід до кримінально-правової характеристики пособництва державі-агресору. Визначено зміст безпосереднього об'єкта цього кримінального правопорушення, сформульовано авторське розуміння категорії «шкода Україні» як спеціальної мети злочину, уточнено особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін його складу. Встановлено, що пособництво державі-агресору належить до злочинів із формальним складом, а аналіз законодавства та судової практики засвідчив необхідність удосконалення критеріїв його розмежування із суміжними кримінальними правопорушеннями, насамперед державною зрадою та окремими формами колабораційної діяльності.

По-друге, встановлено, що пособництво державі-агресору сформувалося як самостійний різновид злочинності проти основ національної безпеки України, детермінований наслідками збройної агресії, тимчасової окупації частини території України та функціонування окупаційних адміністрацій. Доведено, що сучасний стан цього виду злочинності характеризується відносною стабільністю, високою латентністю, територіальною концентрацією на тимчасово окупованих і прифронтових територіях та різноманітністю форм злочинної діяльності, що охоплюють адміністративну, економічну, інформаційну, освітню та інші сфери забезпечення функціонування окупаційного режиму.

По-третє, сформовано кримінологічний портрет особи-пособника державі-агресору. Визначено, що типовим суб'єктом цього кримінального правопорушення є соціально інтегрована особа з достатнім рівнем освіти, професійним досвідом і відповідним соціальним статусом, яка використовує свій професійний, службовий або організаційний ресурс для сприяння державі-агресору чи створеним нею окупаційним структурам. Обґрунтовано, що злочинна поведінка таких осіб обумовлюється поєднанням політичних, ідеологічних, корисливих, кар'єристських і ситуативно-прагматичних мотивів, а не стійкою кримінальною спрямованістю особистості.

По-четверте, доведено, що пособництво державі-агресору є соціально обумовленим видом злочинної діяльності, виникнення та поширення якого визначається комплексною взаємодією воєнно-політичних, соціально-економічних, організаційно-управлінських, правових, культурно-ідеологічних і морально-психологічних чинників. Визначальне місце у системі його детермінації займають збройна агресія російської федерації, тимчасова окупація частини території України та створення агресором механізмів політичного, адміністративного, економічного й інформаційного контролю, які формують криміногенне середовище та обумовлюють виникнення різних форм добровільного сприяння державі-агресору.

Також розроблено модель загальносоціального запобігання пособництву державі-агресору, основу якої становить комплекс взаємоузгоджених політико-правових, безпекових, соціально-економічних, інформаційних, освітніх, культурно-ідеологічних та організаційно-управлінських заходів. Обґрунтовано, що їх реалізація повинна бути інтегрована до державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій і спрямована на усунення причин та умов, що сприяють добровільній співпраці з державою-агресором.

Емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані *Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України та інших органів державної влади; матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень, зокрема 80 вироків судів України, ухвалених у кримінальних провадженнях за ст. 111-2 КК України протягом 2025 року; практика застосування законодавства у сфері запобігання кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки України; нормативно-правові акти України та зарубіжних держав, міжнародно-правові документи, офіційні інформаційно-аналітичні матеріали, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем кримінального права та кримінології.*

Підсумовуючи наголосимо, що у дисертації розроблено комплекс заходів запобігання пособництву державі-агресору, яка об'єднує суб'єктів сектору безпеки і оборони, органи кримінальної юстиції, органи державної влади та місцевого самоврядування, органи пробації й інститути громадянського суспільства. Визначено, що центральне місце у цій системі займає Служба безпеки України, діяльність якої має здійснюватися на засадах кримінологічного моніторингу, своєчасного виявлення ризиків, міжвідомчої координації та комплексного використання контррозвідувальних, оперативно-профілактичних, аналітичних і превентивних заходів.

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі **запитання:**

Максіменцев М.Г.: Шановний здобувач, які криміногенні чинники сьогодні найбільше впливають на поширення пособництва державі-агресору?

Відповідь: Дякую за запитання. Проведене дослідження дозволило встановити, що пособництво державі-агресору має комплексну систему детермінації.

До політичних чинників належать тривала збройна агресія російської федерації, інформаційно-психологічні операції та цілеспрямована діяльність спецслужб держави-агресора.

Серед соціально-економічних чинників вагому роль відіграють матеріальна залежність окремих осіб, безробіття, проживання на тимчасово окупованих територіях або територіях, наближених до бойових дій.

Окрему групу становлять інформаційні чинники - систематичний вплив ворожої пропаганди, дезінформації, маніпулятивного контенту у соціальних мережах та месенджерах.

Крім того, важливими залишаються психологічні чинники: страх, примус, ідеологічні переконання, а також корисливі мотиви. Саме сукупність цих факторів формує криміногенне середовище, яке потребує комплексної системи превенції.

Лугіна Н.А.: Шановний Андріє Леонтійовичу, які заходи запобігання пособництву державі-агресору Ви вважаєте найбільш ефективними?

Відповідь: Дякую за запитання. На нашу думку, ефективна система запобігання повинна бути багаторівневою.

На загальносоціальному рівні першочергового значення набувають розвиток інформаційної безпеки, підвищення рівня медіаграмотності населення, посилення довіри до державних інституцій та реалізація програм національно-патріотичного виховання.

Спеціально-кримінологічне запобігання має включати розвиток контррозвідувальної діяльності, удосконалення взаємодії між СБУ, Національною поліцією та іншими правоохоронними органами, використання сучасних цифрових технологій моніторингу інформаційного простору та ризик-орієнтованого аналізу.

На індивідуальному рівні важливими є своєчасне виявлення осіб із підвищеним ризиком втягнення у співпрацю з державою-агресором, проведення профілактичної роботи та мінімізація впливу ворожої пропаганди.

Лисенко В.В.: Яке значення має міжнародний досвід для вдосконалення системи запобігання пособництву державі-агресору?

Відповідь: Дякую за запитання. Попри унікальність українського досвіду протидії широкомасштабній збройній агресії, окремі елементи зарубіжної практики є корисними.

Насамперед це досвід держав Балтії, Польщі, Фінляндії та Ізраїлю щодо протидії гібридним загрозам, інформаційним операціям, діяльності агентурних мереж та забезпечення стійкості суспільства.

Водночас механічне запозичення іноземних моделей є недоцільним. Їх імплементація повинна здійснюватися з урахуванням українського законодавства, особливостей воєнного стану та сучасних безпекових викликів.

Саме тому порівняльно-правовий аналіз має використовуватися як інструмент адаптації найбільш ефективних практик, а не їх прямого копіювання.

Бодунова О.М. Чому Ви розглядаєте пособництво державі-агресору як самостійний об'єкт кримінологічного дослідження, а не як різновид колабораційної діяльності?

Відповідь: Дякую за запитання. На мою думку, пособництво державі-агресору доцільно розглядати як самостійний об'єкт кримінологічного дослідження, оскільки воно має власні кримінологічно значущі ознаки, які відрізняють його від інших кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.

По-перше, воно характеризується специфічним механізмом кримінально протиправної поведінки. Якщо колабораційна діяльність здебільшого пов'язана зі співпрацею з окупаційними адміністраціями на тимчасово окупованих територіях, то пособництво державі-агресору може здійснюватися як на окупованих, так і на

підконтрольних Україні територіях шляхом матеріального, фінансового, організаційного, інформаційного чи іншого сприяння державі-агресору.

По-друге, відрізняється структура детермінантів. Для пособництва більш характерними є корисливі мотиви, використання економічних зв'язків, інформаційних технологій, логістичних можливостей, тоді як для окремих проявів колабораційної діяльності суттєвішу роль можуть відігравати політичні чи ідеологічні переконання.

По-третє, система запобігання також має свої особливості. Вона повинна поєднувати заходи кримінологічної профілактики, контррозвідувальної діяльності, фінансового моніторингу, кібербезпеки та захисту критичної інфраструктури. Такий комплекс заходів виходить за межі традиційних механізмів протидії колабораційній діяльності.

Саме тому кримінологічне дослідження пособництва державі-агресору як окремого виду кримінальних правопорушень дозволяє більш повно встановити його детермінанти, закономірності поширення та розробити спеціальні заходи запобігання, адекватні сучасним умовам гібридної війни.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, кандидату юридичних наук, професору І.В. Грицюку**, який зазначив, що підготовлена Куксюком Андрієм Леонтійовичем дисертація на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання» є цілісним науковим дослідженням, що підтверджується результатами теоретико-правового аналізу як законодавчої бази, так і наукового доробку у сфері вивчення вказаної проблематики.

Обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною як у науковому, так і в практичному аспектах. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України зумовила появу нових загроз національній безпеці та актуалізувала необхідність комплексного дослідження кримінальних правопорушень, пов'язаних із сприянням державі-агресору. Запровадження статті 111-2 Кримінального кодексу України стало відповіддю законодавця на нові форми протиправної діяльності, однак її застосування потребує належного кримінологічного осмислення.

Актуальність дослідження визначається також тим, що пособництво державі-агресору має складну соціальну природу, поєднує політичні, економічні, інформаційні та психологічні чинники, а тому не може бути повноцінно досліджене виключно засобами кримінального права. Саме кримінологія дозволяє встановити закономірності виникнення, поширення та відтворення цього негативного явища, визначити його детермінанти та сформулювати ефективну систему запобігання.

Автором здійснено ґрунтовний аналіз наукової літератури, положень національного законодавства, міжнародних документів, статистичних матеріалів, судової практики та практики правоохоронних органів. Це свідчить про належний рівень інформаційної бази дослідження.

Складений здобувачем план дослідження дозволив охопити усі ключові питання теми дослідження і досить повно та змістовно висвітлити їх. Цьому

сприяло правильне визначення ним мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження, застосування необхідного наукового інструментарію.

Здобуті під час дослідження результати певною мірою заповнюють прогалини у висвітленні науково-теоретичних і прикладних питань. В обґрунтуванні авторських висновків у дисертації пропонується низка нових теоретично концептуальних та практично важливих положень.

Специфіка теми дослідження, сформульовані мета і завдання визначили структуру дисертації, послідовність та логіку викладення матеріалу. Зміст дисертації свідчить про повноту і завершеність комплексного дослідження.

Особливої уваги заслуговує кримінологічна характеристика пособництва державі-агресору. Автор не обмежився аналізом законодавчої конструкції складу кримінального правопорушення, а дослідив сучасний стан, структуру, динаміку, регіональні особливості, способи вчинення, особу правопорушника, систему криміногенних детермінант та особливості латентності зазначеного виду кримінальних правопорушень.

Робота оформлена в повній відповідності до вимог, які ставляться щодо дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У цілому робота оцінена позитивно. Відмічено, що вона була виконана самостійно і автора можна вважати підготовленим науковцем. Було акцентовано увагу на тому, що науковий керівник робила лише окремі зауваження та вносила окремі корективи щодо обраної теми дослідження. Здобувач же з деякими зауваженнями погоджувався, а з деякими – ні, аргументовано відстоюючи свою особисту точку зору з певних питань.

Вищевикладене свідчить, що дисертаційне дослідження Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання», представляє самостійне, закінчене дослідження теоретичного характеру, є оригінальним, актуальним, практично значимим і дозволяє зробити висновок, що робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до прилюдного захисту.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається доповідачам:

Кандидату юридичних наук, доценту Чернецькій О.В., яка підкреслила, що виконане Куксюком Андрієм Леонтійовичем дослідження присвячене актуальній проблемі, яка є важливою як для теорії, так і для практики.

Проведений аналіз опублікованих наукових розробок А.Л. Куксюка показав, що основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у п'яти наукових публікаціях, серед яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, дві тези наукових доповідей на науково-практичних заходах.

Виходячи з цього, варто визнати, що кількість праць та інших результатів цієї наукової розробки, у цілому та з формальної точки зору є достатньою для узагальнення та наукового обґрунтування вироблених її автором положень, висновків, рекомендацій і пропозицій по суті досліджуваної проблематики.

Про наукову новизну та практичну цінність цієї дисертації свідчать також й інші її положення, висновки та пропозиції, що відображені у відповідних

розділах і підрозділах. Дисертаційне дослідження має комплексний характер та виконане на належному науково-методологічному рівні. Автором опрацьовано значний масив нормативно-правових актів, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, міжнародних документів, статистичних матеріалів та практики застосування законодавства.

Науково обґрунтованими видаються висновки щодо комплексного характеру причинного комплексу пособництва державі-агресору. Автор переконливо доводить, що його виникнення обумовлюється не лише діяльністю держави-агресора, а й сукупністю внутрішніх політичних, економічних, соціально-психологічних та інформаційних факторів.

Безумовною перевагою дисертації є приділення значної уваги питанням кримінологічного запобігання. Автор пропонує багаторівневу систему профілактики, що включає загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи, визначає напрями удосконалення діяльності правоохоронних органів, органів державної влади та місцевого самоврядування.

Наукову цінність становлять також пропозиції щодо посилення інформаційної безпеки, розвитку міжвідомчої взаємодії, удосконалення механізмів виявлення ризиків пособництва державі-агресору та використання сучасних цифрових технологій під час реалізації профілактичної діяльності.

Практичне значення роботи не викликає сумнівів. Запропоновані рекомендації можуть бути використані під час удосконалення законодавства України, у діяльності Служби безпеки України, Національної поліції України, органів прокуратури, інших суб'єктів сектору безпеки й оборони, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Поряд із тим окремі положення дисертації можуть бути предметом наукової дискусії.

По-перше, автор достатньо широко аналізує систему криміногенних чинників пособництва державі-агресору, однак, на мою думку, потребує більш детального обґрунтування взаємозв'язок між загальносоціальними детермінантами та індивідуальною мотивацією конкретних правопорушників. Зокрема, доцільним було б глибше розкрити механізм трансформації інформаційного впливу або економічної залежності у конкретну кримінально карану поведінку.

По-друге, дискусійним є питання співвідношення понять «пособництво державі-агресору», «колабораційна діяльність» та «державна зрада» у кримінологічному аспекті. Незважаючи на належний аналіз кримінально-правових відмінностей, робота могла б виграти від більш детального дослідження особливостей кримінологічного портрета осіб, які вчиняють зазначені кримінальні правопорушення.

По-третє, автор обґрунтовує необхідність використання міжнародного досвіду протидії гібридним загрозам. Водночас окремі рекомендації щодо імплементації зарубіжних моделей потребують більш глибокого аналізу їх сумісності з українською системою кримінальної юстиції та особливостями функціонування державних інституцій в умовах воєнного стану.

Проте наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не ставлять під сумнів достовірність отриманих результатів і мають переважно рекомендаційний характер.

У ході ознайомлення з дисертацією, науковими публікаціями здобувача та результатами апробації встановлено, що основні положення дослідження пройшли належну наукову апробацію, опубліковані у фахових виданнях та відповідають вимогам академічної доброчесності.

Доповідачка наголосила, що дисертаційна робота «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання» відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидату юридичних наук Любавиній В.П., яка відзначила, що актуальність обраної Куксюком Андрієм Леонтійовичем теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і заперечень, адже на сьогодні немає достатньої бази монографічних досліджень, присвячених комплексному аналізу «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання».

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Водночас, рецензент підкреслив, що виконане Куксюком Андрієм Леонтійовичем дослідження є актуальним і своєчасним, а положення та висновки, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані.

При дослідженні застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

У дисертації автор продемонстрував рівень своєї професійної зрілості та наукової кваліфікації. Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних і зарубіжних учених.

Дослідження фахово структуроване і відзначається цілісною логічною побудовою. Розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою і показують послідовність аналізу досліджуваних юридичних явищ. При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності і взаємозв'язку. Мета і завдання, які визначені автором у вступі, знайшли відображення у змісті і тексті дослідження.

Поряд із тим окремі положення дисертації можуть стати предметом наукової дискусії.

1. У роботі автор розглядає пособництво державі-агресору як самостійний об'єкт кримінологічного дослідження. Водночас дискусійним видається питання щодо меж цього явища. Зокрема, потребує додаткового обґрунтування, чи всі форми сприяння державі-агресору, передбачені кримінальним законом, мають спільні кримінологічні закономірності, чи окремі їх різновиди (економічне, інформаційне, логістичне, організаційне пособництво) доцільно розглядати як відносно самостійні підвиди із власними детермінантами, особливостями особи правопорушника та специфічними заходами запобігання.

2. Автор пропонує комплексну систему загальносоціальних, спеціально-кримінологічних та індивідуальних заходів запобігання пособництву державі-агресору. Разом із тим дискусійним залишається питання оцінки їхньої ефективності. На мою думку, робота виграла б від визначення конкретних критеріїв, за якими можна оцінювати результативність запропонованих заходів, зокрема через систему кількісних та якісних кримінологічних показників, аналіз ризиків або прогнозування динаміки цього виду кримінальних правопорушень.

3. У роботі значну увагу приділено дослідженню пособництва державі-агресору в умовах воєнного стану. Водночас дискусійним є питання, наскільки встановлені автором кримінологічні закономірності мають тимчасовий характер і обумовлені саме умовами широкомасштабної війни, а наскільки вони зберуться після завершення воєнного стану. На мою думку, доцільно було б окремо визначити ті криміногенні фактори, які є ситуативними, та ті, що можуть мати довгостроковий характер і потребуватимуть подальших заходів кримінологічного запобігання в повоєнний період.

Доповідачкою відмічено, що в цілому, дослідження відображає вміння автора довести свої судження та дискутувати при оцінці наукових поглядів опонентів. Основні висновки і пропозиції, сформульовані автором, викладені чітко, без двозначності, прозоро; головні тези наведені комплексно, системно. Аргументи не суперечать один одному і є достатніми та переконливими.

Висновки дисертації містять головні наукові результати, отримані дисертантом особисто, синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань.

Таким чином, дисертація Куксюка Андрія Леонтійовича є цілісним, самостійним, завершеним монографічним дослідженням важливої наукової і практичної проблеми, відповідає встановленим вимогам та профілю наукової спеціальності 081 «Право»

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Чеховська І.В., яка зауважила, що здобувач у своїй дисертації досяг поставленої мети. Зокрема, ним сформульовано ряд положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення. У роботі вдало використано зарубіжну наукову літературу та джерела. Матеріал викладається логічно та послідовно.

Отже, можна зробити висновок, що подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову. Дисертація Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, у якому обґрунтовується низка наукових положень та висновків, що відзначаються новизною у теоретичному плані і є важливими для юридичної практики, а також може бути рекомендовано для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Павлюх О.А. наголосила, що результати дисертаційного дослідження становлять інтерес для науковців,

практиків та всіх, хто досліджує або цікавиться проблемами правового регулювання та запобігання пособництву державі-агресору. Ознайомлення з роботою та висновками автора сприятиме подальшому розвитку наукових підходів до удосконалення системи запобігання правопорушенням у зазначеній сфері.

Було підкреслено, що дисертаційне дослідження виконане якісно та на високому науковому рівні, а отримані результати мають об'єктивний і науково обґрунтований характер. Позитивною рисою роботи є здатність автора аргументовано відстоювати власну позицію, вести наукову дискусію з іншими дослідниками, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Структура дисертації є продуманою та цілісною, а загальні висновки переконливо демонструють ступінь вирішення наукової проблеми, окресленої у вступі. Крім того, здобувач має достатню кількість наукових публікацій у фахових виданнях та опублікованих тез доповідей на наукових конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. У зв'язку з цим дисертаційну роботу Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання» може бути рекомендовано до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Максименцев М.Г. звернув увагу на методологічні засади дисертаційної роботи, підкресливши їх належну обґрунтованість та доцільність для розкриття основних положень дослідження. Вчений відзначив, що у роботі піднято актуальні проблеми запобігання пособництву державі-агресору та запропоновано шляхи їх вирішення, які можуть мати практичне значення. На його думку, дисертація відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Бодунова О.М. також акцентувала увагу на актуальності теми дослідження та науковій новизні отриманих результатів, підтримала позицію попередніх доповідачів і запропонувала винести на голосування питання щодо рекомендації дисертаційної роботи Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

**щодо дисертації Куксюка Андрія Леонтійовича на тему
«Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та
запобігання»**

Обґрунтування вибору теми дослідження. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України, яка стала продовженням окупації Автономної Республіки Крим та окремих районів Донецької і Луганської

областей, зумовила появу нових загроз національній безпеці України та докорінно змінила характер криміногенних процесів. Поряд із традиційними злочинами проти основ національної безпеки значного поширення набули різноманітні форми сприяння державі-агресору, її збройним формуванням та окупаційним адміністраціям. Такі дії істотно посилюють можливості агресора щодо ведення війни, забезпечують функціонування окупаційного режиму, ускладнюють деокупацію тимчасово окупованих територій, підривають обороноздатність держави, завдають шкоди економічній безпеці та створюють довгострокові ризики для відновлення конституційного правопорядку.

Реагуючи на нові виклики, законодавець у 2022 році доповнив Кримінальний кодекс України (далі – КК України) статтею 111-2 «Пособництво державі-агресору», криміналізувавши самостійний вид суспільно небезпечної діяльності, який раніше не мав належного кримінально-правового регулювання. Проте запровадження нової кримінально-правової норми не супроводжувалося комплексним кримінологічним осмисленням відповідного явища. Переважна більшість сучасних наукових праць присвячена питанням кримінально-правової характеристики окремих складів кримінальних правопорушень, проблемам їхньої кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів, насамперед державної зради та колабораційної діяльності. Водночас кримінологічні аспекти пособництва державі-агресору залишаються дослідженими фрагментарно.

Загальні положення кримінологічної науки щодо природи злочинності, її причин та умов, особи злочинця, а також системи загальносоціального, спеціально-кримінологічного та індивідуального запобігання злочинності сформульовані у працях А. М. Бабенка, Ю. В. Бауліна, В. В. Василевича, В. В. Голіни, Б. М. Головкина, І. М. Даньшина, С. Ф. Денисова, О. М. Джужі, А. П. Закалюка, А. Ф. Зелінського, В. В. Зуєва, О. Г. Колба, О. М. Литвинова, Ю. В. Нікітіна, Ю. В. Орлова, Є. Л. Стрельцова, Д. М. Тичини, В. О. Тулякова, В. І. Шакуна та інших учених.

Питання кримінально-правової охорони основ національної безпеки України, відповідальності за державну зраду, колабораційну діяльність, пособництво державі-агресору та інші кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки досліджували В. І. Борисов, Є. В. Вакуленко, Н. М. Геркула, О. О. Дудоров, М. Г. Колодяжний, Р. О. Мовчан, Є. С. Назимко, Є. О. Письменський, О. І. Радченко, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк, В. М. Шлапаченко та інші науковці.

Окрему групу становлять наукові праці, присвячені безпосередньо проблемам застосування статті 111-2 КК України. Зокрема, О. О. Дудоров, А. В. Ландіна та інші дослідили питання кримінально-правової характеристики пособництва державі-агресору та його співвідношення із суміжними складами кримінальних правопорушень; В. М. Шлапаченко здійснив критичний аналіз законодавчої конструкції статті 111-2 КК України та запропонував шляхи вдосконалення її нормативного змісту; О. І. Радченко та Є. В. Вакуленко підготували науково-практичний коментар до статті 111-2 КК України; Р. О. Мовчан досліджує проблеми кваліфікації пособництва державі-агресору та його розмежування з колабораційною діяльністю і державною зрадою;

М. І. Хавронюк проаналізував зміст кримінально-правових новел, прийнятих після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України.

Водночас проблематика злочинності в умовах війни, трансформації криміногенних процесів, впливу воєнних факторів на злочинність та формування нових напрямів кримінологічної політики знайшла відображення у працях Ю. В. Орлова, Б. М. Головкина, В. В. Голіни, О. М. Литвинова та інших учених.

Незважаючи на значний внесок українських учених у розвиток кримінологічної науки, досі відсутнє комплексне монографічне дослідження, у якому пособництво державі-агресору було б розглянуто як самостійний об'єкт кримінологічного аналізу. Недостатньо дослідженими залишаються його кількісно-якісні показники, географія поширення, особливості особи правопорушника, система детермінант, сучасні тенденції розвитку, а також напрями загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання. Таким чином, вибір теми дисертаційного дослідження обумовлений поєднанням наукової проблеми та практичної потреби у формуванні кримінологічної концепції запобігання пособництву державі-агресору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обраний напрям дослідження ґрунтується на положеннях Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Стратегії забезпечення державної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022; Стратегії інформаційної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021; Концепції забезпечення національної системи стійкості, затвердженої Указом Президента України від 27 вересня 2021 року № 479/2021; Плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2023 року № 1025-р; Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023; Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2024 року № 792-р; Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р; Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та Операційного плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 року № 1351-р. Дисертаційне дослідження виконувалося в рамках науково-дослідної теми кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету «Теоретичні засади підвищення ефективності кримінально-правового, кримінологічного та кримінально-виконавчого запобігання злочинності» (державний реєстраційний № 0121U110768).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 6 від 24 листопада 2022 року).

Мета та завдання дослідження. *Метою* дослідження є комплексне теоретичне та прикладне дослідження кримінологічної характеристики пособництва державі-агресору та розроблення системи науково обґрунтованих заходів його запобігання.

Відповідно до поставленої мети сформульовані такі *завдання*:

- проаналізувати генезис становлення та розвитку законодавства про кримінальну відповідальність за пособництво державі-агресору, визначити передумови криміналізації відповідних діянь та обґрунтувати місце ст. 111-2 КК України у системі кримінально-правової охорони основ національної безпеки України;

- здійснити комплексне дослідження кримінально-правової характеристики об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину, передбаченого ст. 111-2 КК України;

- провести кримінологічний аналіз сучасного стану та тенденцій пособництва державі-агресору в Україні шляхом дослідження його рівня, динаміки, структури, географії та основних закономірностей поширення на основі даних офіційної статистики та матеріалів судової практики;

- охарактеризувати особу-пособника державі-агресору шляхом визначення її соціально-демографічних, соціально-рольових, морально-психологічних і кримінально-правових ознак, а також розробити узагальнений кримінологічний портрет цієї категорії правопорушників;

- визначити причини й умови, що сприяють вчиненню пособництва державі-агресору, а також встановити систему криміногенних чинників, які детермінують його вчинення в умовах збройної агресії та тимчасової окупації частини території України;

- розробити систему загальносоціальних заходів запобігання пособництву державі-агресору з урахуванням установлених криміногенних чинників та особливостей реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України;

- визначити систему спеціально-кримінологічних заходів запобігання пособництву державі-агресору та суб'єктів їх здійснення;

- проаналізувати напрями міжнародного співробітництва та обґрунтувати можливості імплементації зарубіжного досвіду у вітчизняну систему запобігання пособництву державі-агресору.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час запобігання пособництву державі-агресору.

Предметом дослідження є кримінологічна характеристика пособництва державі-агресору та система заходів його запобігання.

Методи дослідження обрані з урахуванням мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Методи дослідження обрані з урахуванням мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, комплексне застосування яких забезпечило всебічне дослідження кримінологічної

характеристики пособництва державі-агресору та розроблення системи заходів його запобігання.

Зокрема, *діалектичний метод* використано для дослідження закономірностей виникнення, розвитку та сучасного стану правового регулювання кримінальної відповідальності за пособництво державі-агресору, визначення взаємозв'язку між його кримінально-правовими та кримінологічними аспектами, а також формування цілісної системи заходів запобігання (підрозділи 1.1–3.3). *Історико-правовий метод* застосовано під час дослідження становлення та розвитку законодавства про кримінальну відповідальність за пособництво державі-агресору, встановлення передумов криміналізації цього кримінального правопорушення та етапів розвитку кримінально-правової охорони основ національної безпеки України (підрозділ 1.1). За допомогою *формально-юридичного (догматичного) методу* проаналізовано положення Конституції України, Кримінального кодексу України, інших нормативно-правових актів, законопроектів, пояснювальних записок до них, а також наукові підходи щодо визначення ознак пособництва державі-агресору та його місця в системі кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України (підрозділи 1.1, 1.2, 3.3). *Системно-структурний метод* використано для дослідження структури кримінологічної характеристики пособництва державі-агресору, класифікації його детермінант, визначення місця окремих заходів у системі загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання, а також побудови цілісної системи запобіжної діяльності (підрозділи 1.2, 2.1–2.3, 3.1–3.3). *Порівняльно-правовий метод* застосовано під час аналізу кримінального законодавства та практики протидії діяльності на користь держави-агресора у зарубіжних державах, а також для визначення можливостей використання позитивного міжнародного досвіду у вітчизняній системі запобігання (підрозділ 3.3). За допомогою *статистичного методу* проаналізовано офіційні статистичні дані Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України, Єдиного державного реєстру судових рішень та інших офіційних джерел, що дозволило визначити сучасний стан, структуру, динаміку та географію пособництва державі-агресору (підрозділ 2.1). *Метод аналізу документів (контент-аналіз)* використано під час дослідження матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень, вироків судів у кримінальних провадженнях за ст. 111-2 КК України, що дало змогу встановити кримінологічні особливості особи правопорушника, форми прояву пособництва державі-агресору, причини й умови його вчинення, а також особливості судової практики (підрозділи 2.1–2.3). *Логіко-юридичний метод*, а також *методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції* застосовано для узагальнення наукових підходів, формулювання авторських висновків, обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення законодавства та розроблення системи загальносоціальних, спеціально-кримінологічних і міжнародно-правових заходів запобігання пособництву державі-агресору (підрозділи 1.1–3.3, висновки до розділів 1–3, загальні висновки).

Емпіричну базу дослідження становлять становлять: офіційні статистичні дані Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України та інших органів державної влади; матеріали Єдиного державного реєстру судових

рішень, зокрема 80 вироків судів України, ухвалених у кримінальних провадженнях за ст. 111-2 КК України протягом 2025 року; практика застосування законодавства у сфері запобігання кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки України; нормативно-правові акти України та зарубіжних держав, міжнародно-правові документи, офіційні інформаційно-аналітичні матеріали, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем кримінального права та кримінології.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних кримінологічних досліджень пособництва державі-агресору, у якому на основі аналізу кримінального законодавства, судової практики, офіційних статистичних даних, міжнародних документів та зарубіжного досвіду сформульовано нові наукові положення і висновки, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку кримінологічної науки, удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та запобігання кримінальним правопорушенням. Зокрема:

вперше:

- здійснено комплексне кримінологічне дослідження пособництва державі-агресору як самостійного різновиду злочинності проти основ національної безпеки України, визначено його кримінологічну природу, сучасний стан, структуру, динаміку, географію поширення, систему детермінант та основні напрями запобігання;

- сформовано кримінологічний портрет особи-пособника державі-агресору на підставі авторського аналізу 80 вироків судів України за ст. 111-2 КК України, визначено характерні соціально-демографічні, кримінально-правові, професійні та мотиваційні ознаки правопорушника, а також встановлено особливості формування його криміногенної поведінки;

- доведено, що пособництво державі-агресору є соціально обумовленим різновидом злочинної діяльності, виникнення та поширення якого визначається сукупною дією воєнно-політичних, соціально-економічних, організаційно-управлінських, правових, культурно-ідеологічних і морально-психологічних чинників, безпосередньо пов'язаних зі збройною агресією російської федерації, тимчасовою окупацією частини території України та функціонуванням створених агресором механізмів окупаційного управління;

- розроблено авторську комплексну систему запобігання пособництву державі-агресору, яка поєднує взаємопов'язані загальносоціальні та спеціально-кримінологічні заходи, визначає їх зміст, суб'єктів реалізації, механізми взаємодії та пріоритетні напрями застосування в умовах воєнного стану, деокупації та повоєнного відновлення України;

удосконалено:

- наукові підходи до визначення місця пособництва державі-агресору в системі кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України шляхом обґрунтування його самостійного кримінально-правового та кримінологічного значення, а також розмежування із державною зрадою, колабораційною діяльністю та співучастю у кримінальному правопорушенні;

– підходи до кримінологічної оцінки сучасного стану пособництва державі-агресору шляхом комплексного використання офіційної кримінальної статистики та матеріалів судової практики для встановлення закономірностей розвитку цього виду злочинності;

– класифікацію детермінант пособництва державі-агресору шляхом їх систематизації за основними сферами суспільних відносин та розкриття механізму взаємодії зовнішніх криміногенних чинників із внутрішньою мотивацією особи;

– підходи до використання зарубіжного досвіду у сфері запобігання пособництву державі-агресору шляхом визначення перспектив імплементації окремих елементів законодавства та практики держав Балтії, Республіки Польща в національну систему забезпечення національної безпеки;

дістали подальшого розвитку:

– наукові підходи до визначення причин і умов пособництва державі-агресору шляхом обґрунтування взаємозв'язку між функціонуванням окупаційного режиму, наслідками збройної агресії, інформаційним впливом держави-агресора та індивідуальними особливостями мотивації правопорушника;

– теоретичні засади загальносоціального запобігання кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки України шляхом обґрунтування необхідності інтеграції заходів запобігання до державної політики у сфері національної безпеки, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій;

– наукові положення щодо міжнародного співробітництва у сфері запобігання пособництву державі-агресору шляхом визначення перспектив розвитку міжнародної правової допомоги, обміну кримінологічною інформацією, функціонування спільних слідчих груп та використання сучасних механізмів протидії гібридним загрозам.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* – як теоретична основа для подальших кримінологічних і кримінально-правових досліджень проблем запобігання кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки України взагалі, та пособництва державі-агресору, зокрема (акт впровадження в науково-дослідну діяльність Державного податкового університету від 30 березня 2026 року);

– *правотворчій діяльності* – при підготовці проєктів нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення кримінального законодавства України у сфері запобігання пособництву державі-агресору та інших кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, а також під час розроблення державних і регіональних програм запобігання злочинності;

– *правозастосовній діяльності* – у практичній діяльності правоохоронних органів, судів, органів прокуратури, адвокатів та інших суб'єктів, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо пособництва державі-агресору, зокрема під час розроблення заходів запобігання, надання професійної правничої

допомоги, здійснення захисту й представництва, підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів, методичних рекомендацій та правових висновків (довідка Адвокатського об'єднання «ЮС ФОРТІС» від 25 березня 2026 року № 25/03-4);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право України (загальна частина)», «Кримінально-правова характеристика корупції», «Кримінальне право України (особлива частина)», «Кримінологія», «Злочинність в Україні та теоретичні основи її запобігання», підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій (акт впровадження в освітній процес Державного податкового університету від 19 березня 2026 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею. Сформульовані в ній положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на підставі самостійно проведених досліджень.

У науковій статті «Причини та умови вчинення пособництва державі-агресору (кримінологічний аспект)», опублікованій спільно з І. В. Грицюком, автором особисто досліджено причин і умов вчинення пособництва державі-агресору, здійснено аналіз наукових підходів до детермінації цього злочину, систематизовано криміногенні чинники та сформульовано висновки щодо їх впливу на вчинення пособництва державі-агресору.

У тезах доповіді «Досвід окремих європейських держав щодо запобігання вчиненню пособництва державі-агресору», опублікованих спільно з І. В. Грицюком, автором особисто проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства та практики окремих європейських держав щодо запобігання пособництву державі-агресору, узагальнено зарубіжний досвід, визначено можливості його використання в Україні.

Ідеї та розробки, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові статті, в дисертації не використовувалися. Для аргументації окремих положень дисертації використовувалися наукові праці інших учених, на які зроблено посилання.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі кримінального права та процесу Державного податкового університету. Результати дослідження були оприлюднені на 2 науково-практичних конференціях, зокрема: «Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку» (м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року) та «Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень» (м. Луцьк, 13 червня 2025 року).

Публікації. Основні наукові результати дисертації викладені в 5 наукових публікаціях, серед яких три статті, опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, та двоє тез доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 266 сторінок, з них основний текст – 220 сторінок, список використаних джерел – 25 сторінок (223 найменувань) та 3

додатки на 21 сторінці.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Грицюк І.В., Куксюк А.Л. Причини та умови вчинення пособництва державі-агресору (кримінологічний аспект). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 708-710. URL: http://lsej.org.ua/11_2024/169.pdf

2. Куксюк А.Л. Кримінологічна характеристика особи пособника державі-агресору. *Ірпінський юридичний часопис*. 2025. Вип. 4(21). С. 163-172. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/433/423>

3. Куксюк А.Л. Міжнародне співробітництво та зарубіжний досвід у сфері запобігання пособництву державі-агресору. *Журнал Східноєвропейського права*. 2026. № 143. С. 267-275. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/02/kuksiuk_143.pdf

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Куксюк А. Л. Окремі аспекти запобігання пособництва державі-агресору. *Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку* : матер. X Наук.-практ. конференції, присв. науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса. м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 151-156. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlva_novyn_2024/Kafedra%20finansovogo%20ta%20podatkovogo%20prava/12%20gruden%20Kafedra%20finansovogo%20ta%20podatkovogo%20prava/zbirnik%202024_%20fin%20bezpeka%20z%20dopovn.pdf?utm_source=chatgpt.com

5. Грицюк І.В., Куксюк А.Л. Досвід окремих європейських держав щодо запобігання вчиненню пособництва державі-агресору. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень*: збірник наукових праць з матеріалами IX Міжнародної наукової конференції, м. Луцьк, 13 червня 2025 року / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 119-121. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/13>.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Куксюка Андрія Леонтійовича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Куксюка Андрія Леонтійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Куксюка Андрія Леонтійовича на тему «Пособництво державі-агресору: кримінологічна характеристика та запобігання» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права: «за» – 29; «проти» – немає; «утримались» – немає.

**Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
доктор юридичних наук, доцент,
гарант освітньо-наукової
програми «Право»**

Олеся БОДУНОВА